

Construction Rights

#09 Intellectuele eigendom in de bouw

2017

Beste lezer,

Auteursrechten vormen niet alleen een belangrijke bescherming en bron van inkomsten voor schrijvers, fotografen, kunstenaars en wetenschappers, maar vervullen ook in de bouwsector een essentiële rol. Kijk maar naar de hoeveelheid inkt die er al is gevloeid over de vraag of, en zo ja welke, foto's verspreid mogen worden van het Atomium, de Erasmusbrug op de Rotterdamse Kop van Zuid en de verlichting van de Eiffeltoren. Waarom zijn auteursrechten ook in de bouw belangrijk? De creaties van architecten, interieurarchitecten, landschapsarchitecten en andere vormgevers hebben niet alleen een commerciële maar ook een intellectuele waarde. Die laatste wordt beschermd door het auteursrecht. Daarmee is dat auteursrecht een essentieel element om de integriteit van de ontwerper te beschermen en architectonische verschraling tegen te gaan.

Die bescherming is bovendien soepel geregeld. Zij ontstaat automatisch bij de creatie, dus zonder dat de ontwerper enige administratieve of andere formele stappen moet zetten. Het volstaat dat zijn creaties voldoende origineel zijn en een concrete vorm aannemen. Die vorm kan bijvoorbeeld bestaan uit schetsen, plannen, tekeningen, 3D-beelden en uiteraard uit gebouwen. Het auteursrecht is niet alleen soepel geregeld, maar heeft ook een lange duur. Het blijft namelijk van kracht tot 70 jaar na de dood van de rechthebbende.

De auteursrechtelijke bescherming heeft uiteraard gevolgen voor de andere bouwpartners. Op bepaalde uitzonderingen na moet een architect voorafgaandelijk zijn toestemming geven voor elke reproductie of mededeling aan het publiek van zijn auteursrechtelijk beschermde creaties. Aannemers moeten dus twee keer nadenken en zich afdoende informeren vooraleer ze een commerciële brochure of andere publicatie maken en de ontwerpers van de daarin afgebeelde gebouwen niet vermelden. Op basis van hun auteursrecht kunnen architecten zich ook – zij het altijd binnen bepaalde beperkingen - verzetten tegen wijzigingen aan hun ontwerp, bijvoorbeeld door het te verbouwen of te slopen.

U ziet, het auteursrecht gaat niet alleen architecten en andere ontwerpers maar alle bouwpartners aan.

Architect Kati Lamens,
voorzitter Netwerk Architecten
Vlaanderen NAV

In deze editie:

- # Europa maakt intellectuele-eigendomsrechten toegankelijk voor kmo's
- # Auteursrechtelijke bescherming: voorwaarden, voordelen en mogelijke gevolgen voor derden
- # Sinds kort kunt u een i-DEPOT openbaar maken
- # Hervormde fiscale aftrek voor innovatie-inkomsten: ook voor kmo's

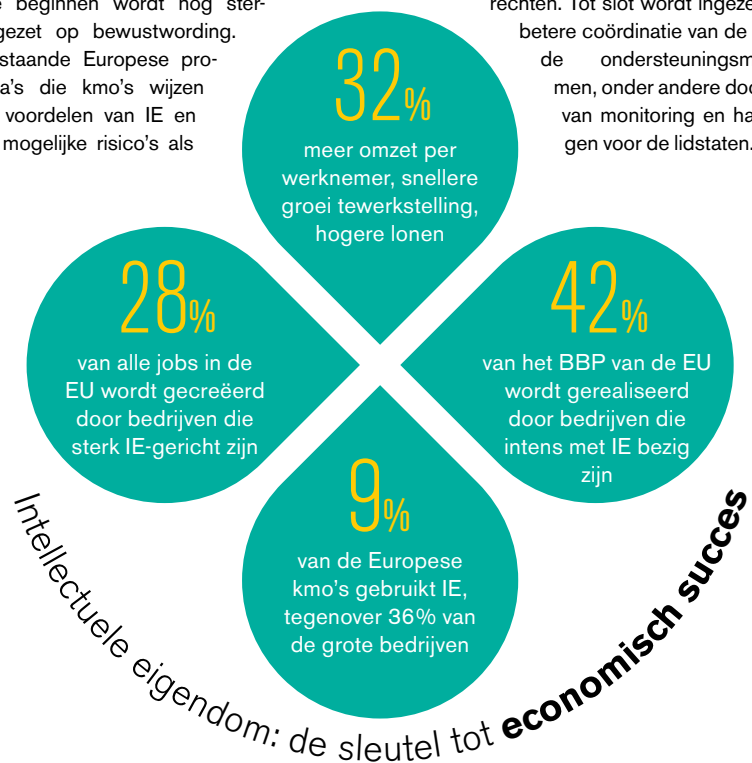
Europa maakt intellectuele-eigendomsrechten toegankelijk voor kmo's

Kmo's maken nog te weinig gebruik van intellectuele eigendom (IE), terwijl dat nochtans een groot competitief voordeel en de basis voor een duurzame economische groei vormt. Daarom lanceert de Europese Commissie een pakket ondersteuningsmaatregelen voor start-ups, scale-ups (bedrijven die doorgroeien naar een andere schaal) en innovatieve kmo's in het algemeen. De Commissie wil zo de toegang tot en het gebruik van intellectuele eigendom bevorderen en de toonaangevende bedrijven van morgen op de rails helpen zetten.

Om te beginnen wordt nog sterker ingezet op bewustwording. De bestaande Europese programma's die kmo's wijzen op de voordelen van IE en op de mogelijke risico's als

intellectuele-eigendomsrechten worden verwaarloosd, worden gestroomlijnd en er komt een samenwerkingsplatform voor de lidstaten. Daarnaast wordt, specifiek voor kmo's, een netwerk voor bemiddeling en arbitrage op poten gezet voor disputen met betrekking tot intellectuele eigendom. Ook zal de Commissie ijveren voor de inrichting van een Europees verzekeringssysteem voor het beslechten van geschillen en diefstal van intellectuele eigendom, dat gebaseerd zal zijn op een gemeenschappelijke waarderingmethode van intellectuele-eigendomsrechten. Tot slot wordt ingezet op een

betere coördinatie van de bestaande ondersteuningsmechanismen, onder andere door middel van monitoring en handleidingen voor de lidstaten.

Auteursrechten in de bouw

Niet alleen schrijvers, journalisten en kunstenaars maar ook ontwerpers van gebouwen, fotografen en zelfs opstellers van publicitaire folders kunnen zich onder bepaalde voorwaarden beroepen op auteursrechtelijke bescherming. Het auteursrecht geeft de auteur mogelijkheden om de exploitatie van zijn creatie te controleren en de integriteit ervan te beschermen, en gaat gepaard met een gunstige fiscale behandeling. In deze nieuwsbrief bekijken we kort de voorwaarden voor een auteursrechtelijke bescherming, de voordelen en de gevolgen voor andere partijen zoals aannemers en opdrachtgevers.

Voorwaarden voor auteursrechtelijke bescherming

Om auteursrechtelijk te kunnen worden beschermd, moet een creatie voldoen aan twee voorwaarden.

1. ze moet origineel zijn, het gewone of het banale overstijgen en getuigen van een intellectuele inspanning. Wat dat exact inhoudt, wordt geval per geval bekeken. Algemeen kunnen we stellen dat een vormgeving die louter wordt bepaald door technische of functionele eisen, niet voldoet aan de eis van originaliteit.
2. ze moet een concrete vorm aannemen, bv. een bouwwerk, een planontwerp, een 3D-rendering.

WIE KAN HET AUTEURSRECHT OPEISEN?

De auteursrechten komen toe aan de fysieke persoon die de creatie heeft gemaakt, zeg maar de ontwerper van een gebouw. Dat geldt ook als die persoon een werknemer is, tenzij werkgever en werknemer daarover andere afspraken hebben gemaakt. Als een creatie in team tot stand is gekomen, is er een onverdeeld coauteurschap. In dat geval maken de coauteurs het best een aantal afspraken over ieders inbreng en aandeel, de verdeling van de auteursrechten, de manier waarop ze optreden tegen inbreuken en dergelijke meer.

MOET U BEPAALDE STAPPEN ONDERNEMEN?

Het auteursrecht ontstaat automatisch bij de creatie van een werk dat voldoet aan de opgesomde voorwaarden. U hoeft er dus geen formele stappen voor te zetten. Uiteraard is het wel zinvol om uw creatie een vaste datum te geven, bijvoorbeeld via het i-DEPOT, via registratie in een registratiekantoor of bij de notaris, of door de opdrachtgever uw plannen te laten dateren en ondertekenen. Het auteursrecht is beperkt in de tijd en vervalt 70 jaar na overlijden van de auteur of de laatste coauteur.

Voordelen van auteursrechtelijke bescherming

Auteursrechtelijke bescherming geeft u een aantal rechten. Er is een onderscheid tussen vermogensrechten en morele rechten.

WELKE ZIJN DE VERMOGENSRECHTEN?

Het belangrijkste vermogensrecht is het reproductierecht. Dat geeft een auteur het exclusieve recht om zijn creatie te reproduceren, en beschermt hem tegen het kopiëren ervan in een der welke vorm. Daarnaast heeft de auteur het exclusieve recht om zijn werk aan het publiek mee te delen.

Een auteur kan zijn vermogensrechten overdragen, bijvoorbeeld aan de opdrachtgever, zijn werkgever, een vennootschap. De overdracht moet altijd expliciet gebeuren en kan diverse vormen aannemen, van een licentie tot een volledige transfer van de rechten.

WAT OMVATTEN DE MORELE RECHTEN?

Dankzij het vaderschapsrecht heeft een auteur het recht om zich erkend te zien door naamsvermelding (bv. bij publicatie van een gebouw in een tijdschrift of op een website), en kan hij zich verzetten tegen het feit dat het werk onder een andere naam openbaar wordt gemaakt.

Door het integriteitsrecht kan hij zich tot op bepaalde hoogte verzetten tegen wijzigingen aan het bouwwerk. Dat verzet moet wel binnen redelijke grenzen blijven, wat altijd geval per geval moet worden bekeken.

WAT KUNT U DOEN BIJ INBREUKEN OP UW AUTEURSRECHT?

Proactief kunt u disclaimers opnemen. Bij een inbreuk verzamelt u het best eerst de nodige bewijzen. Raam de geleden schade en deel de overtreder mee waarom hij een inbreuk pleegt en welke schade u daardoor lijdt. Als dat niet helpt, moet u zich tot de rechtbank wenden. Daar kunt u een stakingsvordering indienen, al dan niet met dwangsom, om een einde te maken aan de inbreuk, en u kunt een schadevergoeding eisen.

Om na te gaan of er misbruik is, kunt u plagiaatcheckers gebruiken zoals Copyscape, Google Alerts of ImageRights. U kunt het beheer van uw auteursrechten ook uitbesteden aan een beheersvennootschap voor auteursrecht zoals SABAM of SOFAM.

HOE WORDEN INKOMSTEN UIT AUTEURSRECHTEN BELAST?

Als een werk auteursrechtelijk wordt beschermd, worden de inkomsten uit een cessie of concessie fiscaal vriendelijk belast. Tot een bedrag van 57.590 euro (aanslagjaar 2017) worden die inkomsten beschouwd als roerende inkomsten. Daarop betaalt u slechts 15% belastingen. Bovendien krijgt u een hogere forfaitaire kostenaf trek en worden deze inkomsten niet in aanmerking genomen voor de berekening van uw sociale-zekerheidsbijdragen. Als de inkomsten hoger oplopen dan het vermelde grensbedrag, worden ze fiscaal behandeld als beroeps- of diverse inkomsten.

Mogelijke gevolgen van auteursrechtelijke bescherming voor derden

Als een werk auteursrechtelijk is beschermd, kan dat uiteraard gevolgen hebben voor derden die met de auteur te maken hebben, zoals de opdrachtgever van een bouwwerk of de aannemer die de plannen uitvoert.

EIGENDOMSRECHT VERSUS AUTEURSRECHT

Het eigendomsrecht van een bouwheer rijmt niet altijd met de auteursrechten van de ontwerper van het gebouw. In hoeverre kan een architect of andere ontwerper zich bijvoorbeeld op basis van zijn integriteitsrecht verzetten tegen aanpassingen achteraf aan het gebouw dat hij heeft ontworpen? Bij dergelijke disputen zal de rechter meestal beoordelen of de ontwerper zich niet schuldig maakt aan rechtsmisbruik. Als de wijzigingen de algemene indruk van het gebouw niet aantasten en verantwoord zijn vanuit gebruiksoverwegingen, zal de eis van de ontwerper om de aanpassingen te verbieden, niet worden ingewilligd.

Wat als een bouwheer een grond koopt waarvoor de verkoper al een voorontwerp van een woning heeft laten maken, en de bouwheer dat plan door een andere ontwerper laat uitvoeren? In dat geval moet de bouwheer de toestemming vragen van de eerste architect om de plannen te gebruiken. Normaal is hij daarvoor een vergoeding verschuldigd. Als hij geen toestemming vraagt, kan die architect een schadevergoeding eisen. Omgekeerd kan een architect niet altijd zomaar foto's van een gebouw in zijn portfolio opnemen. Als uit die foto's blijkt waar het gebouw staat of

als er verwijzingen zijn naar de kostprijs, is daarvoor de toestemming van de eigenaar vereist.

MET WELKE BEPERKINGEN MOET DE AANNEMER REKENING HOUDEN?

Kan een aannemer zomaar foto's van realisaties gebruiken in brochures of op zijn website zonder de ontwerpers te vermelden? In principe niet. Het vaderschapsrecht van de architect vereist dat zijn naam wordt vermeld. Houd er bovendien rekening mee dat een fotograaf auteursrechten heeft op zijn foto's.

Wat als de architect afstand doet van zijn auteursrechten? De vraag is wat hij precies afstaat. Zo eiste een bouwfirma, die een modelwoning had laten ontwerpen door een architect, zonder resultaat een schadevergoeding van een bouwheer, aannemer en architect omdat die een woning realiseerden die kopie vormde van de modelwoning. Tijdens de rechtszaak kwam de rechter tot de conclusie dat de architect slechts een niet-exclusief gebruiksrecht had toegekend aan de bouwfirma, maar zelf de vermogensrechten had behouden en dus probleemloos de tweede woning mocht bouwen.

MAG IEDEREEN ZOMAAR EEN GEBOUW FOTOGRAFEREN EN OPENBAAR MAKEN?

In principe niet, maar er zijn wel enkele uitzonderingen. Zo is er geen probleem als een gebouw slechts zijdelings op een foto staat die dus duidelijk het gebouw in kwestie niet als onderwerp heeft.

Relatief nieuw is de zogenaamde panoramavrijheid, ingevoerd vanaf 15 juli 2016. Die houdt in dat u vrij gebouwen, grafische of beeldhouwwerken mag fotograferen die in het openbaar domein zijn opgesteld en daar permanent bereikbaar zijn. Voorwaarde is wel dat u de opname niet gebruikt voor commerciële doeleinden. U mag dankzij deze vrijheid gerust foto's maken van het Atomium en die verspreiden via de sociale media. Als u dat voor 15 juli 2016 had gedaan, had u het risico gelopen dat u een schadevergoeding moest betalen.

Daarnaast zijn er nog enkele uitzonderingen, bv. privégebruik, parodie, citaten in het kader van onderwijs of wetenschappelijk onderzoek, actualiteitsverslaggeving.

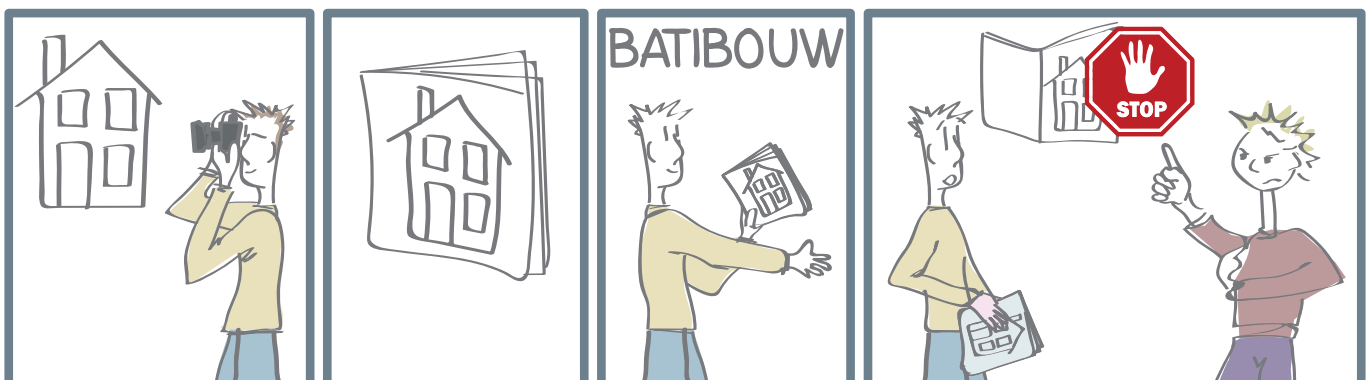

Op het reproduceren van afbeeldingen van het Atomium staan belangrijke beperkingen. ©vzw Atomium

Jean Patent: Aflevering 2

AANNEMER JEAN: "TOCH EEN ORIGINEEL HUIS DAT IK HEB GEBOUWD. IK MAAK ER NOG SNEL EEN FOTO VAN VOOR MIJN PROMOTIEBROCHURE OP DE BOUWBEURS."

ARCHITECT LUK: "JE HEBT MIJ NIET VERMELD ALS ONTWERPER. DAT IS EEN INBREUK OP MIJN AUTEURSRECHT."

Sinds kort kunt u een i-DEPOT openbaar maken

Als u een originele uitvinding heeft en voor de uitwerking een samenwerking aangaat met externe partners, wilt u waarschijnlijk vermijden dat die partners achteraf uw idee kunnen claimen. Het i-DEPOT is daartoe een betrouwbaar hulpmiddel. Daarmee beschikt u namelijk over een datumstempel waarmee u kunt aantonen dat uw creatie op een bepaalde datum al bestond.

Tot nog toe was een i-DEPOT altijd geheim, maar sinds december 2016 kunt u het (gedeeltelijk) openbaar maken op i-D Space. Dat kan bv. interessant zijn als u derden zoekt om samen uw uitvinding concreet vorm te geven, als u de buitenwereld wilt laten weten dat het om uw creatie gaat, of als u wilt verhinderen dat anderen een octrooi, modelrecht of andere beschermingsvorm nemen op uw uitvinding. De kostprijs voor het openbaar maken bedraagt 20 euro. Alle openbare i-DEPOTs vindt u terug op www.boip.int.

Twee belangrijke bemerkingen. Een i-DEPOT is geen intellectuele-eigendomsrecht en biedt dus geen bescherming. Zodra u een i-DEPOT openbaar maakt, voldoet uw creatie niet langer aan het criterium 'nieuw' en kunt u er dus geen octrooi meer op nemen.

Tip: u kunt nog altijd een i-DEPOT tegen een gereduceerd tarief aanvragen bij de Octrooicel van het WTCB via idepot@bbri.be.

Hervormde fiscale aftrek voor innovatie-inkomsten: ook voor kmo's

Ten gevolge van OESO-richtlijnen om belastingontwijking en het kunstmatig versluizen van winsten tegen te gaan, schafte de federale overheid medio 2016 de fiscale aftrek voor nieuwe octrooien af. Vanaf februari 2017 is een vervangingsregeling van kracht.

Er is een aantal belangrijke wijzigingen. De regeling wordt uitgebreid van bestaande octrooien naar aangevraagde maar nog niet goedgekeurde octrooien. In afwachting van de uiteindelijke goedkeuring wordt een tijdelijke vrijstelling toegekend.

Ook de berekeningsmethode zal sterk wijzigen. Vanaf nu wordt de fiscale aftrek berekend op basis van de netto innovatie-inkomsten, en wordt rekening gehouden met het aandeel 'kwalificeerbare uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling'.

Voor kmo's is het alvast positief dat ook externe O&O-uitgaven worden meegeteld. U hoeft dus niet alle onderzoek zelf intern uit te voeren, maar u kunt een extern bedrijf of onderzoeksinstelling onder de arm nemen en de kosten daarvoor in rekening brengen.

Ook de meerwaarde uit de verkoop van intellectuele rechten en schadevergoedingen wegens schending of vervalsing van intellectuele eigendomsrechten komen in aanmerking voor de nieuwe aftrek. De aftrek zal fiscaal neutraal zijn bij fusies en splitsingen. In geval er niet voldoende winst is, kunt u een niet-gebruikte aftrek onbeperkt overdragen naar een volgend belastbaar tijdperk.

Ook na de hervorming blijft het voor bouwbedrijven nog altijd fiscaal interessant om een octrooi aan te vragen voor nieuwe ontwikkelingen!

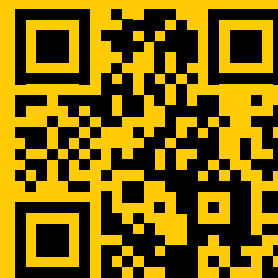

AGENDA

Bent u benieuwd wat er nog allemaal op de agenda staat over het thema intellectuele eigendomsrechten in de bouw? Klik dan [hier](#) of surf naar www.ocbc.be. Daar vindt u een actueel overzicht van alle (inter)nationale opleidingen, workshops, beurzen en andere evenementen. U blijft steeds op de hoogte van de aanpassingen aan de agenda als u ons volgt op Twitter:

 [@Octrooicel](https://twitter.com/Octrooicel)

U vindt de vorige edities van onze nieuwsbrief op www.ocbc.be.

OCTROOICEL WTCB

Lozenberg 7,
1932 St-Stevens-Woluwe
Tel. +32 2 716 42 11
www.ocbc.be
octrooi@bbri.be
V.U. Jan Venstermans